

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Împare odată în săptămână:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Pastorală dată de I. P. S. Sa Mitropolitul Ardealului.

NICOLAE,

din îndurarea lui Dumnezeu arhiepiscop al arhiepiscopiei ortodoxe române de Alba-Iulia și Sibiu și mitropolit al românilor ortodocși din Ardeal, Bănat, Crișana și Maramurăș.

Iubitului cler și popor: Har și milă dela Dumnezeu Tatăl și dela Domnul nostru Isus Hristos.

„Aceasta este ziua care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim într'ansa“.

Azi e ziua bucuriei. Se bucură firea întregă, îmbrăcată în podoabe de verdeață proaspătă și scaldată în lumina soarelui de primăvară. Se bucură câmpul și pădurea și toate vietățile pământului trezite la viață nouă.

Dar mai mare decât aceasta este bucuria sufletului. Căci azi e sărbătoarea cea mare a lui, a sufletului. De acea, iubite creștine, lasă-ți lucrul tău, lasă truda și sarcina ta, lasă la o parte lumea și toate grijile ei, întoarce-ți gândul dela ele și intră cu tot sufletul tău în sărbătoarea zilei de astăzi. Ea este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într'ansa. Și eu, părintele și păstorul Vostru, viu și de data aceasta cu cuvântul meu la Voi, iubii mei fii sufletești, ca să-mi împreună gândul meu cu gândul Vostru, bucuria mea cu bucuria Voastră și ca să Vă spun cum trebuie să ne luminăm cu prăznuirea acestei zile.

Oare pentru ce ziua de astăzi întrece într-o bucurie pe toate celelalte zile și praznice ale anului? De aceea, iubii mei, pentru că ziua de azi e *ziua biruinții*, a celei mai mare biruințe ce s'a vestit vre-odată în lume. *Hristos a'nviat!* Da! *Adevărat c'a'nviat!* — eată solia acelei biruințe pe care au propovăduit-o apostolii întorcându-se dela groapa goală și pe care o vestim și noi azi întâmpinându-ne cu dânsa unii pe alții. Adeca Acela care s'a născut la plinirea vremii din preacurata Fecioară în peștera din Viflaimul Iudeei, Acela care ne-a

adus învățătura mântuirii și povățuirea cea cătră dânsa, Acela care a suferit batjocuri și bătăi și patimi și moartea pe cruce pentru a noastră izbăvire, Acela care a fost așezat în groapa întărită cu peceți și cu străji, Acela rupând pecețile și biruind moartea, în haină de lumină ca un mire a înviat a treia zi din groapă! Cel drept a biruit pe cei nedreți, Cel fără un păcat a biruit păcatul și pe cei păcătoși, Cel nesticăcios a biruit stricăciunea și s'a arătat mai puternic decât moartea și mormântul. Cum să nu ne bucurăm noi de această biruință, zicând cu sf. apostol Pavel: *„Inghițitu-sa moartea într-o biruință. Unde îți este moarte boldul tău? Unde îți este iadule biruința ta? (I. Cor. 54—55).*

Când comandantul pe care l-a trimis țara în fruntea oștirii ca să o apere de vrăjmași se întoarce biruitor de pe câmpul de luptă, atunci e primit cu laude și cu flori și cu strigăte de bucurie. Așa se cuvine, ba neasemănat mai mult să ne bucurăm și noi de biruința pe care a câștigat-o Domnul nostru Isus Hristos prin strălucita sa înviere din morți. Printr'insa și-a arătat El Dumnezeirea sa și prin urmare și-a dovedit dreptul său de a fi Domnul și Stăpânul sufletelor noastre. Lui să ne închinăm și ca Toma, după ce a pus mâna în coastă și în locul cuielor, să strigăm: *„Domnul meu și Dumnezeul meu!“* (Ioan 20, 28).

În lumina învierii înțelegem noi mai limpede și prețul morții celei de pe cruce. Căci dacă Cel răstignit n'a fost numai om, ci a fost și Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, precum a dovedit prin învierea sa, atunci jertfa sa de pe cruce a avut nemărginitul preț ca să ne spele vina, să ne răscumpere și să ne izbăvească din păcat.

Precum zice sf. apostol Petru: *„Că nu cu argint sau cu aur care se strică, v'ați izbăvit de petrecerea voastră cea deșartă, care era dela părinți dată, ci cu scumpul sânge a lui Hristos, ca al unui miel nevinovat și nespurcat, care era cunoscut mai înainte de întemeierea lumii, dar s'au arătat în anii cei mai de apoi pentru voi ceice printr'ânsul ați crezut într-o Dumnezeu, carele l'au înviat*

* Biserica

pe el din morți și i-a dat lui mărire, ca credința voastră și nădejdea să fie întru Dumnezeu" (I Petru 1, 18—21). Prin jertfa de pe Golgota sântem noi împăcați cu Dumnezeu, ear chezășia acestei împăcări este învierea lui Hristos din morți. Prin cruce ni-a venit izbăvirea, ear prin învierea cea de a treia zi s'a înlăturat vâlul întunecos care ascundea viitorul nostru, ni s'a deschis privirea cătră veșnicie și drumul cătră raiu. Moartea și învierea Domnului nostru Isus Hristos stau în legătură și nu se pot despărți. De acea celce vrea să aibă roadele învierii, acela trebuie să se plece înaintea crucii și să moară păcatului împreună cu Hristos, după cuvântul scripturii: „Că de vreme ce împreună odrășiți ne-am făcut cu asemănarea morții lui, deci și învierii lui vom fi părtași" (Rom. 6, 5).

Așa ne bucurăm noi cu bucurie mare de -iua învierii Domnului, pentru că pritr'ansa ni s'au făcut arătate bunătățile vieții celei după Dumnezeu și comorile cele crești după cari sufletul nostru însetează; învierea o vedem noi stând la temelie evangheliei și a bisericii, iar credința în învierea lui Hristos ne leagă sufletul de Cel înviat a treia zi și de împărăția cea veșnică a Tatălui ceresc. Vai de aceia cari nu cred în înviere! Ei stau cu sufletele lor în întunec și în umbra morții. Și sfântul apostol Pavel a făcut atârătoare de la învierea Domnului toată credința, în cuvintele acestea pe care le-a trimis Corintenilor: „Iar dacă n'au înviat Hristos, zadarnică este propovăduirea noastră, zadarnică este și credința voastră; ne aflăm încă și mărturii mincinoase a lui Dumnezeu, că am mărturisit împotriva lui Dumnezeu că au învit pe Hristos, pe carele nu l-a înviat, dacă nu învie morții. Că de nu învie morții nici Hristos n'a înviat. Iar dacă n'a înviat Hristos, zadarnică este credința voastră și încă sunteți în păcatele voastre" (I. Cor. 15, 14—17). Tot Pavel ne mai spune, ce a însemnat pentru el învierea Domnului, zicând că tot ceace vrea să aibă în viață e ca să cunoască pe Domnul Hristos și puterea învierii Lui. (Filipeni 3, 7—12).

Insuflețiți de credința în învierea Domnului au prins curaj și ceilalți apostoli pornind la propovăduire și dând mărturie despre ea în Ierusalim ai până la marginile pământului. Nici o putere de pe lume n'a mai fost în stare s-ai împiedece în drumul lor. Ei știau ai cui sunt și porunca cărui Stăpân trebuiau să o împlinească. Căci nu morții, ci vieții și Domnului și Împăratului ei aveau să-i slujească. Așa au

dus ei biserica lui Hristos cel înviat, cu toate darurile ei, la toate popoarele lumii. Pe credința în învierea Domnului se întemeiază deci biserica.

Această credință și nespusa ei bucurie ni-o vestește marele praznic de azi. Cu cântări de biruință, cu sufletele înseninate, cu simțirile curățite să întâmpinăm în casele noastre, în viața noastră, în biserica noastră această zi pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într'ansa.

Căci numai celce și-a pregătit sufletul pentru sfânta Înviere, numai acela simțește cu adevărat bucuria ei. Numai celce s'a curățit de păcate prin taina pocăinții și prin sfânta cuminecătură s'a împreunat cu Hristos, numai acela poate primi pe Cel înviat în lăuntrul său. Ear aceluia care-l primește cu vrednicie, aceluia îi varsă Domnul în suflet puteri înviorătoare, îl face făptură nouă „care să umble întru înnoirea vieții". Darul acesta, rog eu pe Hristos cel înviat, ca să-l trimită asupra Voastră, iubitorilor mei fii sufletești, cu prilejul sărbătorii din acest an a sfintei învieri. Gândul Vostru întors să fie păcate și îndreptat să se facă cătră virtuți. Inimile Voastre pline să fie de iubire cătră Dumnezeu, cătră aproapele și fratele Vostru, și depărtată să fie dintr'ânsele ura și pisma și răutatea. Mânile Voastre întinse să fie spre ajutorarea celor săraci, a orfanilor și a văduvelor. Picioarele Voastre sprintene să se facă spre a sri în ajutorul celor năpăstuiți și pururea în calea dreptății să umble. Gurile Voastre iertare să grăiască, nu răzbunare, cinste să mărturisească, adevărul să întărească, mărire și laudă lui Dumnezeu să aducă. Toate simțămintele voastre să asculte de această cântare sfântă: „Veniți să bem beătură nouă, nu din piatră stearpă făcătoare de minuni, ci din izvorul nestrucăciunii, din Hristos, cel ce a izvorât din mormânt, întru carele ne întărim".

După aceasta Vă urez ca acest praznic al învierii Domnului să-l petreceți cu mulțumire și în fericire și să vă învredniciți a-l ajunge întru mulți ani!

Impărtășindu-vă și arhierasca Noastră binecuvântare, am rămas.

Sibiiu, la Sărbătorile învierii Domnului din anul 1924.

al vostru al tuturor de tot binele voitor:

Dr. Nicolae Bălan,
arhiepiscop și mitropolit.

No. 1154—1924.

Circulară

către toate oficiile protopresbiterale și parohiale din eparhia Aradului.

Din actele întrate la Consistor, se constată, că mai ales în județul Arad, în decursul iernii din anul acesta, s'au ivit între adulți și copii mai multe boli de scarlatină, pojar, influență, pneumonie, etc., cari au secerat o mulțime de vieți nevinovate deoparte din cauza virulenței contagiului, iar de altă parte, pentru că unii părinți așteaptă, ca boala să se vindece dela șine ori că recurg la remedii de casă; iar când târziu ajung la ajutorul medicului, boala agravată, nu se mai poate vindeca. Alții-apoi nu se duc cu receptul prescris de medic la farmacie, nu se țin de dieta prescrisă de medic și nu îngrijesc bolnavul conform ordonanței medicului. Astfel nu e mirare, că morbul se sfârșește de regulă cu deces spre paguba bisericii și a neamului și spre durerea părinților.

Consistorul îngrijorat de viața și sănătatea credincioșilor și mai ales a micuților nevinovați, cu adresa No. 706 din 5 (18) Martie a. c. a intervenit la subprefecturile județelor Arad și Timi-Torontal rugându-le, să dispună cele ce cred de cuviință, ca medicii oficiali, acolo unde eventual nu s'ar fi făcut până acum să cerceteze în fiecare săptămână, măcar odată comunele aparținătoare cercului lor respective pe bolnavii din comună și pe elevii școlărilor, ca oamenii săraci să poată fi împărțiși de ajutor medical mai puțin costisitor.

Ca activitatea medicilor să poată avea rezultatul dorit, invităm on. preoțime, să sfătuiască poporul, ca să însinueze medicului cazurile de morb imediat după ivirea boalei, să asculte de sfaturile medicului și să îngrijească bolnavul conform ordonanței medicului dând tot concursul pentru tămăduirea bolnavului. Să eobserve regimul prescris de medic în mâncare și beutură, ca să le fie conștiința liniștită, că și-au făcut datoria.

Să nu se creadă, că chemând medicul odată sau de două ori la patul bolnavului, acesta se va vindeca în 2—3 zile. Sunt boli, cari reclamă o îngrijire medicală de mai multe săptămâni sau luni.

Toate nizuințele medicului vor fi zădărnice, dacă casnicii, nu se vor ține strict de prescrierile medicului și nu vor procura la timp medicamentele prescrise.

Și fiindcă preotul trebuie să fie, doctorul sufletelor și a trupurilor „invităm și îndatorăm onor. preoțime, ca în urma îndatoriri sale de

a ține contact pastoral cu poporul, să cerceteze pe bolnavi, să-i mângăie și să dea casnicilor sfaturile necesare, ca și prin aceasta să dovedească că preotul e un adevărat părinte cu sinceră dragoste față de păstoriții săi și să contribuie în măsură tot mai mare la cimentarea legăturilor sufletești, ce trebuie să existe între preot și popor.

Unde lipsește această legătură sufletească — dragostea și încrederea poporului — acolo preotul se poate asemăna cu soarele de iarnă, care luminează așa cum de mântuială, dar nu încălzește, nu produce și nu dă viață.

Arad, din ședința consistorială a senatului bisericesc ținută în 21 Martie (3 Aptilie) 1924.

Joan J. Papp m. p.

Episcopul Aradului.

De-alungul nisipurilor mișcătoare...

Vremea marilor exploratori n'a trecut încă cu desăvârșire. Mai sunt și acum cu deosebire pe celelalte continente, locuri minunate și tainice, despre cari nu știm aproape nimic. Deșerturi amăgitoare cu valuri nesfârșite de nisip, imensități lacome de-asupra cărora soarele arde într'o liniște veșnică, și cari totuș atrag nepotolita curiozitate a civilizației noastre. În orașele noastre rafinate, încărcate de lux modern cu străzi stropite cu băi elegante, cu grădini îngrijite, cu băuturi răcoritoare pe terasele cafenelelor de vară, se găsesc oameni pe cari atmosfera aceasta confortabilă îi plic-tisește. Necunoscutul îi atrage, îi cucerește. Și atunci, ei părăsesc Parisul și Londra, călătoresc o săptămână pe bordul unui vapor europeanesc, — cu concerte și ceaiuri dansante, — și, debarcând pe țărmul Africei, pornesc să scotocească pământuri necunoscute, și să studieze moravuri ciudate, nebănuite pe malurile Tamisei sau ale Senei.

Unul din acești exploratori e dl de Laborie, care plecând din capitala Franței, a făcut o călătorie anevoioasă și cutezătoare de-alungul pustiului Libiei, cercetând ținuturi neumblate și studiind triburi într'adevăr originale. Dar să urmărim povestirea întreprinzătorului francez.

*

Greutățile călătoriei erau de două feluri. Potrivnică se arăta și natura, primejdioși puteau să devină și oamenii.

— Drumul e foarte rău îmi spusese călăuza. E un adevărat dușman. Dacă mergem repede, foarte repede, dacă umblăm toată ziua și o bună parte din noapte, lucrurile se vor sfârși bine. Dar dacă zăbovim, adăugă el în felul său figurat de a vorbi, vom fi mâncați de pustie.“

Puțurile sunt într'adevăr foarte rare ; timp de douăsprezece zile, ținutul se întinde fără păduri și fără ia-bă, ca și cum ai călca pe asfalt fierbinte. Cămilele sunt nevoite astfel să facă mari sforțări, fără să se hrănească, — provizia pe care o luăm pentru ele constă abia din câteva curmale și o mână de paie, — și viața călătorului, când apa e departe, e legată de aceea a animalului pe care călărește.

Pe de altă parte, vom fi siliți să străbatem de-a curmezișul, dela o margine la alta, ținutul locuit de Senuși. Acestia sunt o sectă religioasă, care se deosebește prin severa lor credință religioasă și prin dușmănia față de creștini. Intemeiată la începutul veacului trecut, secta Senușilor și-a statornicit primele centre religioase în Africa apuseană, la El Beida, de unde influența sa se întinse cu repezicine spre sud, câștigând o mare parte din Africa centrală și sporindu-și astfel renumele, puterea și bogățiile.

Oaza din Kufra, pe unde trebuie să trecem, e în mâna lor. Șeful atot puternic de-acolo e Sidi Mohamed el Abid, un comandant temut și plin de curaj. Ii scrisesem, cu câteva luni mai înainte, cerându-i permisiunea scrisă de-a trece pe teritoriul său. Imi răspunsese printr'o scrisoare politicoasă, dar care se sfârșia printr'un refuz. Deci o singură ieșire îmi mai rămăsese. Să pornesc la drum, până la Kufra, punând pe Mohamed el Abid în fața unui fapt îndeplinit. Mai departe, lucrurile se vor aranja dela sine, dacă se va putea.

Trei zile după ce părăsisem puțurile dela Tekro mă despărții de soldații francezi cari mă întovărășiseră până aici. Păstrai cu mine pe cei doi servitori ai mei, Ahmed și Denis; primul e un arab din Kanem, cealalt un negru din Braza; apoi, două călăuze luate din Unianga; doul fezanezi din Kanem și patru gorani pe cari îi culesesem din Faya. În total zece oameni, o cămilă pentru fiecare din noi, cinci cămile pentru bagaje, trei cămile încărcate cu paie, curmale și lemne și două cămile de schimb, pentru a înlocui pe cele cari, eventual, ar fi căzut de oboseală.

*

Locurile sunt nespuse de monotone. În fiecare seară și se pare că te culci tot acolo unde ai adormit în ajun. E un fel de țărniș de mare fără capăt. Cu toate acestea, spre răsărit și spre apus, în depărtare, se zăresc câteva ridicături, dune mai întâi, apoi stânci. Această vedere neschimbată nu e întreruptă din când în când decât de schelete de cămile; dar sunt atât de multe, încât, cu vremea, și acestea ajung plicticoase. Nu înaintăm un kilometru fără să dăm peste o asemenea amintire macabră. Sunt, deasemenea, și numeroase oșeminte omenești. Sărmani nenorociți, au fost înghițiți de deșert! Au murit acolo. Oasele lor albesc și se usucă în marea tăcere a pustietății, învăluite într'un giulgiu de lumină, veghiate pe rând de soare și de stelele scilpitoare. E un mormânt tot atât de frumos ca și altele,

Cămilele mele, foarte rezistente și puțin încărcate, mergeau repede. Stăruiesc asupra acestui punct, pentruca să nu se creadă ca ceva obișnuit timpul excepțional de scurt în care am parcurs drumul. Am mers cinci ore jumătate în prima zi, douăsprezece ore în a doua, treisprezece ore în a treia, patrusprezece ore în a patra, nouă ore în a cincea, o oră și un sfert în a șasea, și am ajuns la puțurile din Sarra în ziua de 12 Octombrie, cu o oră înainte de răsăritul soarelui. Subt un strat de nisip de 10 centimetri, puțurile din Sarra sunt sfredelite în stâncă; apa, mult dorita apă, se află la 60 metri adâncime. Săpăturile le-au făcut Senușii, la porunca lui Mohamed el Abid, conducătorul lor iubit, care le arătase locul spunându-le că munca lor nu va fi zadarnică. Au tăiat în stâncă, au tăiat mereu, cu sculele lor primitive până au dat de apă. Minunea e copilul credinței...

La 14 Octombrie am lăsat în urma noastră Sarra pentru a intra de data aceasta în partea necercetată încă din deșertul Libiei. Drumul pe care mergeam acum nu fusese străbătut până atunci de nici un european.

Aspectul, la început, rămâne același. Un nisip întins, semănat câteodată de sfărături de stânci. În curând, ridicături noi se arată spre răsărit, părând că se prelungesc spre sud. În dimineața zilei de 17 Octombrie, zărirăm înaintea noastră un grup stâncos, destul de însemnat. Ajunserăm spre apusul soarelui, dupăce trecurăm peste lanțul de dune care, venind dinspre apus, ne tăiasse drumul. Grupul acesta stâncos se numește Hadjer Bechara. Puțul dela Bechara, săpat în piatră ca și cel dela Sarra, are o adâncime de 34 metri. O movilă conică, alcătuită din schelete îngrămadite laolaltă, îi arată locul de departe. Aproape de tot zăceau două cadavre omenești de curând aruncate acolo. Cu mirare văzui de-asupra movilei acesteia câteva „șebacuri“, un soi de plasă puternică în care se pune provizia de paie, și cari fuseseră lăsate de călători în trecere, pentru a le găsi la întoarcere. Aflai cu acest prilej că în această țară cu totul nesigură, vecinătatea puțurilor e un adăpost respectat. Nimeni nu se atinge de lucrurile cari se depozitează aici.

Ziua era pe sfârșite când sosirăm. Oamenii mei s'au cufundat în rugăciuni, într'o atmosferă de vecernie. Priveam pietrele sărace cari împrejmuiesc deschizătura puțului, și am regăsit simțământul acela de încredere fericită, de liniște neașteptată, de pietate aproape, care mă încercase și la Sarra. Ne-am oprit aici două zile. Provizia noastră de paie ne-o îngăduia. Puțul următor e așezat într'un loc populat. Nu știm ce primire vom avea, și cămilele trebuie să fie în orice caz odihnite.

*

Intr'adevăr după alte două zile de mers, ajunserăm la Tellab, primul sat din oaza Kufra. Am trimis înainte pe doi oameni ai mei, Sidia și Soleiman, să-mi anunțe sosirea. Când mă găseam la un chilo-

metru de oază, Soleiman se întoarcea la trap, pe cămila sa.

— „Nu e tocmai așa de rău. Șeful nu e acasă e la Dioj, dar e acolo fiul său. N'avem decât să intrăm în sat“.

Aci, la Tellab, trebuia să aștept câteva ceasuri răspunsul lui Sidi Mohamed, pentru a ști dacă pot merge până la Taj, reședința șefului din Kufra. La 8 ceasuri seara, intrară la mine patru oameni: un ofițer, căruia îi ziceau Effendi și trei soldați. Toți bine îmbrăcați, în uniformă „kaki“, europenește, cu nasturi, de aramă, cu jambiere de piele, și o armă noi. Ofițerul mă salută și-mi întinde mâna. Aduce o scrisoare dela Sidi Mohamed. Acesta se arată mulțumit de vizita mea, Mă va primi a doua zi la Taj. În seara aceasta, adaugă Effendi, vom pleca, rămânem peste noapte la Zurug și a doua zi de dimineață înainte de a se înfierbânta soarele vom fi la Taj.

După trei ceasuri și jumătate ajunserăm la Zurug. Aici nisipul e preșerat de diferiți arbori. Cât privește populația, e un centru puțin important. Ne culcăm sub palmieri și pornim din nou la răsăritul soarelui, spre Taj.

Prin străzile deșerte, mărginite de ziduri joase și întunecate, mă îndreptam spre locuința lui Sidi Mohamed din Taj. Caimacanul, în frumosul său costum de mătase strălucitoare mo primește, mă poartă să stau jos și începem să mâncăm. O masă excelentă. În două rânduri, un servitor îi aduce o bucată mică de hârtie. Caimacanul o citește, scrie câteva rânduri, și o înapoiază. Sunt ordine dela Sidi Mohamed. Apoi, gazda meu se scoală, se așează lângă ușa și așteaptă neliniștit sosirea prințului. În curând, îmi face semn că acesta sosește.

Sunt în fața unui om de înălțime mijlocie, în plină putere a vârstei, bine legat la trup, îmbrăcat în splendide mătăsuri. Pielea feței are o culoare brună, nu mai mult. Privirea, foarte vioaie, e binevoitoare. Schimbarăm în liniște salutarile obișnuite cu „Hif Hâlak“, „Ta'ribin“, „Afia“ și toate celelalte. Se așează într'un fotoliu și mă poartă pe scaun, lângă el. Vorbim prietenește. Cinci zile am rămas la Taj și scena aceasta s'a repetat după fiecare masă. Dar, la sfârșitul celui din urmă prânz în Kufra, mi se întâmplă ceva surprizător. La sfârșitul mesei, unul din servitori îmi puse înainte o sticlă cu înfățișare cu totul europenească. Mă uitai la etichetă și zării această inscripție neprevăzută: „Unt de recină“. Începeam să mă întreb dacă nu cumva un obiect elegant, de curând introdus în moravurile musulmane, avea să mă silească să beau un pahărel din acest produs, când, o a doua sticlă, apoi a treia, veni să se adauge la cea dintâi. Pe una din ele era scris: „Bicarbonat de sodă“. Rămăsei oarecum mirat, căci nu cerusem nimic. Dar în curând, misterul se tălmăci. Sidi Mohamed comandase un număr oarecare de produse farmaceutice bine cunoscute, dar, cum nimeni nu știa francezește la Taj, nu știa ce să facă cu ele, și mă rugă să-i indic eu modul de întrebuințare.

*

După cinci zile plecai din Taj mai departe. Zilele se asemănau toate. Plecarea la răsăritul soarelui, oprire de un ceas sau un ceas și jumătate la amiază, când se ridicau corturile indigenilor, pentru a mânca la umbră, apoi din nou la drum până la un ceas mai mult sau mai puțin târziu din noapte. Am mers între zece și optsprezece ore pe zi. În sfârșit, odihnă sub păduri călduroase, la adăpost de vânt. Nopțile, într'a-

devăr, sunt foarte reci. Hrana mea era foarte sobră, dar mă obișnuisem. Singurul lucru cu care nu mă puteam obișnui era nisipul care se amesteca totdeauna în mâncare; în unele locuri nisipul e așa de mărunt încât pătrunde și între rotițele interloare ale cășului.

După ce am trecut de Zighen, stâncile încetează, și intrăm pentru opt zile în imensa întindere fără relieuri și fără nici o linie ridicată, tăiată la nesfârșit de cupola enormă a cerului. La 30 kilometri de Djalo, la puful din Lethela, am lut-o spre nord-est, pentru a găsi la Crenaica, apă bună-ee beut. Am plecat apoi spre Djerbub: un mic așezământ religios, ridicat în jurul unei kubba. De-acum păraseam țara Senușilor și peste trei zile soseam la Siua, unde se află un post egiptean.

*

De aici până la Alexandria cunoscutul post al Egiptului la Mediterana, d. de Laborie a fost oaspele ofițerilor englezi. Misiunea sa terminată. Notele și fotografiile luate au fost prezentate „Societății de Geografie“ din Paris. Reproducem și noi câteva, din cele mai interesante, ca o oglindă a unei vieți atât de deșertate de noi, cu toate curiozitățile ei.

Consinnea.

Urgia unionistă din județul Aradului și Reacțiunea ortodoxă

(1834—35.)

de Dr. GHEORGHE CIUMBANU.

(Urmare.)

Dintr'un alt raport al aceluiași protopop¹⁾ se vede, că preotul Teodor Crișan dela Buhani mai înzistă încă la popor să se unească. El stă în contact cu episcopul Vulcan, pe care-l pomeneste la slujbe, și că la Rosalii nu a slujit în parohia sa, ci la Dezna, iar oamenii noștri, drept protest împotriva dânsului au mers la slujbă la biserica din Slatina. Dar din pricina aceasta au fost dați pe mâna lui Török, care i-a pedepsit.

Se arată mai departe, că Barbura Micula ceruse dela preotul Teodor Crișan să-i facă maslu pentru fida sa bolnavă, dar preotul a trimis-o după doi preoți „uniți“ la Neagra și la Selăgeni, de aceea jelbitoarea și-a dus fata bolnavă la preotul ortodox din Laz, să-i facă maslu.

Cu privire la Dezna, protopopul mai spune și alte lucruri nouă: că satul a rămas fără orice îngrijire sufletească după alungarea preotului ortodox. De aceea protopopul l-a trimis acolo pe preotul T. Căpian, pus administrator din partea Consistorului; dar domnul de pământ l-a alungat, amenințându-l că-l va scoate din sat cu țiganii!

După cum se vede, o prigonire vrednică de cea

¹⁾ Ibid. concluz nr. 146.

mai întunecată epocă medievală fu soarta bieților Români ortodocși ispițiți din toate părțile cu unația.

Iată acum, comunele trecute la unație: Din Minead trec, la 19 mai, 43 case și mai rămân 3 case ortodoxe cu 14 suflete; tot în aceea zi trec din Neagra 43 case, mai rămânându-ne 16 case; în 20 mai, trec în Minead 46 case, mai rămânând 7 case ortodoxe; în 21 mai, din Ignești 46 case și rămân 7 case ortodoxe; în 21 mai, trece Chertișul cu toate cele 67 case; totatunci perdem în Berindia 39 case și mai rămân două; în 25 mai, trec: Selăgenii 74 case și mai rămâne una; Roșia: trec 69 și rămân 34 case; Revetișul: trec 10 și rămân 16 case.

În hârtiile oficiale ale comitatului, trimise episcopiei despre aceste treceri, se vorbește în același limbaj stereotipic: că poporul a *trecut de bună voie* la gr.-catolici, și *din convingere religioasă*; că membrii deputației, între cari nu se face pomenire de reprezentantul bisericii ortodoxe alături de cei doi preoți gr.-catolici cari colindau satele cu deputația, au făcut atent poporul să nu nădăjduiască nici o ușurare a stării sale politice-economice pe urma trecerii la unație ș. a. În realitate însă câștigul acesta — de opt sate din cele 27 sate supuse satrapiei Königsegg și Töök — înseamnă mai mult o *înfrângere morală*, decât o biruință, pentru droaia de domni, cari voiau acum să răpească și legea bieților iobagi dripiți. Eră o înfrângere pentru domnii de pământ și pentru cei dela comitat, iar adevărata biruință eră aceea a sufletului mare, ce trăia în parohul Moise Ghergariu dela Nădălbești, colo sus pe munte, de unde domină situația sufletescă din Valea-Deznei!

De aci se esplică, de ce deputația, cobori din Valea-Deznei și se mai oprește la cele două Minișe, pentru a reuși la începutul lunii iunie în Mocrea și pentru a întâmpina în curând împotrivirea energică a bravilor Șirieni.

4. Reacțiunea episcopiei și a poporului sub-ep. Maxim Manuilovici.

Pe teritorul episcopiei Aradului se remarcă, în aceasta vreme, o reacțiune antiunionistă, mai cu seamă în Valea-Deznei, din partea preotului Moise Ghergariu; în ținutul Podgoriei la Șiria, din partea poporului însuși, apoi la Arad din partea episcopiei.

Episcopia, — care n'avea un chiriarch propriu ci numai un administrator în persoana episcopului Maxim Manuilovici dela Timișoara, iar în absența acestuia pe arhimandritul Moise Manuilovici dela Hodoș-Bodrog, — făcea totul ce putea, între împrejurările vremii de atunci prea maștere. Am văzut deja, cum povățuia pe protopopi, prin îndrumările pe cari li le dădea pentru întărirea poporului în credință. Dar ținând cont de făgăduințele, prin cari poporul eră sedus să nădăjduiască o ușurare a sorții sale politice-economice și feudale în schimbul unirii, episcopul Maxim, din vreme chiar în primăvara anului 1834 dă,

încă la 6 april, o circulară în eparhie. În circulară, poporul eră indemnat la: fidelitate cătră Domnitor, supunere cătră autorități, împlinirea datoriiilor cătră domnii de pământ, dar și la statornicie în credința strămoșască. Dar văzurăm, că pe Valea-Murășului nici asemenea inofenzive măsuri de apărare nu erau bine-văzute, cari dădură prilej satrapului Salbeck dela Petriș să interzică publicarea lor la preoțime și popor și să între cu sîia în biserica din Petriș, spre a secvestra și de opri să se publice circulara episcopescă pe moșiile sale.²⁾ Din prilejul acesta, episcopia face arătare la mitropolitul, cerându-i să exopereze la factorii mai înalți de stat înfrânarea tulburărilor religioari.

Dar episcopul Maxim află că eră dator să iee măsuri și în alta direcție. O pricină, că uneltirile unioniste prindeau, eră și următoarea împrejurare: Preoții ortodocși, cari trăiau aproape numai din venitele dela credincioși și din averile proprii (când le aveau), luau uneori prea mari stole dela credincioși. Față cu aceasta împrejurare, propaganda unionistă, cum am văzut deja, în mai multe cazuri concrete, puneau în vedere servicii gratuite. Episcopul administrator deci, prin circulara sa din 13 april, îndreptată „la toți protopresviterii eparhiei... afară de Consistoriumul Orăzii-mari“, oprește asemenea abuzuri.³⁾ Dar covârșitorul motiv al trecerii la unire, nu erau stolele, ci siluirile din partea funcționarilor administrativi, ceea ce se explică din următorul fapt remarcabil.

În luna mai sosește dela Carlovăț avizul din 14 april, prin care se indeamnă Consistorul, să facă tot posibilul, ca poporul să rămână credincios bisericii sale. La 3 mai, când se trată despre aceasta în Consistor sub presidiul episcopului administrator, Consistorul accentuiază rapoartele primite verbal și în scris, din deosebite părți ale eparhiei, despre tot felul de uneltiri stăruitoare, pe sate, din partea propagandiștilor unirei: preoți gr.-catolici, notari, și funcționari de ai comitatului (magistratualia individua), cari cutrieră satele, de arândul și neîntrerupt, cu făgăduințe goale și cuvinte dulci (varils promissis et vanis pollicitationibus per possessiones indefesse peragendo). De aceea Consistorul trimite pe sate o „deputație“ a sa, stătătoare din: arhimandritul Hodoș-Bodrogului Moise Manuilovici, profesorii de teologie protosinaxului Gherasim Rațiu și Gavriil Giulani, și notarul consistorial Dimitrie Vlăcovici. Deputația aceasta însă nu avea voie — după dispozițiunile în vigoare pe atunci — să-și pună piciorul în satele, în cari intrase

²⁾ Prot. Sess. cons. 1834. nr. 145.

³⁾ În circulară se spunea: „Bine încuviințenia Ta pentru țeduli (de cununie) și pentru alte lucruri bisericești, iar preoții pentru slujbele cele parohialnice, nimic mai mult, decât în Taxă (norma stolară) însămnat este, a cere să nu îndrăzniți; și măcar că aceea prin prea înaltă orânduială s'au îngăduit, ca în argint să să dea, totuși până când vremea și stările împrejur nu vor îngădui, și fiindcă poporeni cu multe dări însărcinați sânt și în mare lipsă să află, nu în argint, ci în valută, cum au fost mai înainte, să o primiți“.

propagandiștii unirii! ⁴⁾ Aceste măsuri se luaseră din ședința consistorială dela 3 mai 1834

Câtă vreme și pe unde — afară de Șilindia — a âmblat aceasta comisiune a Consistorului, nu am putut constată încă, nedând de raportul acelei comisiuni.

Când acum episcopia avea date pozitive despre ticăloșiile notarului Vida Gáspár dela Șilindia, unde ajunseseră trimișii episcopiei noastre, raportează din nou mitropolitului, care se afla pe atunci — în 18 mai — la Viena ori Pojon. ⁵⁾ Totatunci se intervine pentru satisfacție din prilejul inzultelor preoților dela Comlăuș și pentru tulburarea, ce a încercat-o acolo Vulcan. ⁶⁾ Iar ceva mai târziu mitropolitul răspunde, că a intervenit prin trei reprezentajii la locurile mai înalte, pentru a demasca făgăduințele false, cu cari se tulbură poporul, și cari niciodată nu se vor împlini. ⁷⁾

Episcopul Maxim, care se văterase deja mitropolitului său nu numai de siluiciile arătate ci și în privința sanitară, ajunge la extremul răbdării. De aceea, când află despre nemai pomenitele silnicii ale lui Török dela Dezna, pornește într'acolo, de-alungul satelor. La sosire oamenii l-au așteptat adunați la biserică, cu lacrimi în ochi. Ajuns episcopul la Dezna, a căutat să fină sufletul în ei. Dar prinzând veste Domnul de pământ, că are să vină episcopul la Dezna și că intenționează să între și în alte biserici, i-a mers în cale până la Buhani — unul din satele lui Török, — dar nu l-a ajuns, și astfel a dat față cu episcopul numai la biserică din Dezna. Acolo, în biserică, înaintea poporului venit întru întimpinarea episcopului, Török l-a amenințat pe episcopul cu bătaie (baculis). Iar după plecarea episcopului s'a răfuit cu primarul satului, pe care l-a pus în lanțuri, pentru că dăduse de știre poporului, că are să vină episcopul. Iar pe crâsnicul, pentru că a tras clopotele de venire episcopului, l-a bătut, de a zăcut bolnav în pat.

Intre astfel de împrejurări, Consistorul, în frunte cu episcopul, constată (7 iunie) nemai pomenita teoroare din partea lui Török, care se amestecă până și în dreptul rezervat episcopului, de a trimite preoți în parohii. Constată, mai departe, că până și iudeii se bucură de mai, multă libertate religioasă, decât ortodocșii, în județul Aradului. Se accentuiază din nou uneltirile uniților și ale celorce lucră în favorul cauzei lor. În conzecință — mai ales după bruscarea însuși episcopului — se intervine pentru a se încuviința liberul exercițiu religioasă, potrivit cu legea 27 din 1791, și pentru ortodocși, cari acum, ziua la ameazi, sunt terorizați prin mijloace silnice să-și părăsească religiunea. Toate aceste, se aduceau la cunoștința mitropolitului dela Carloveț, spre a interveni la factorii mai înalți. ⁸⁾ (Va urmă.)

INFORMAȚIUNI.

Prăznuirea Paștelor în Arad.

Pregătirea pentru prăznuirea marelui praznic în orașul nostru, s'a început dela Dumineca Floriilor când a ținut o cuvântare de o concepție adâncă directorul seminarial Dr. T. Botiș, aici amintesc că între ceice au predicat în postul mare în catedrală se numără și pâr. C. Turic, prof. la seminar.

În săptămâna patimilor au fost mărturisiri și împărțășiri cu sf. cuminecătură. La deniile din Joia mare au participat popor mult. Cele 12 evanghelii au fost cetite cu multă evlavie de următorii protopopii și preoți: M. Păcățian, D. Muscan, T. Vățian, Dr. T. Botiș, Dr. L. Iacob, V. Olariu, A. Popovici, R. Nestor, S. Stana, C. Turic, E. Crăciun și N. Bâru. La duloasele servicii de Vineri după masă și Sâmbătă dimineață a luat popor mult în frunte cu P. S. Sa părintele Episcop Ioan. Miliția a dat onorurile militare.

Învierea a avut un aspect feeric. De pe la orele 3 a început să sosească la catedrală persoanele oficiale și un număr os public. La orele 4 s'a aprins luminările, ușile bisericei se deschid și-și face apariția clerul celebrant în odăjdii strălucitoare. În sunetul goarnelor, a muzicilor militare și în dangătul clopotelor corțeul parcurge stradele ce înconjură catedrala. Naimea ușelor catedralei s'a cetit sf. Evanghelle și când s'a întonat Christos a înviat s'a aruncat rachete, iar tunurile din cetate au tras salve.

Sf. Liturghie a fost oficiat de P. S. Sa părintele Episcop Ioan I. Papp azistat de 12 prot. și preoți și un diacon. Răspunsurile liturgice au fost cântate de corul mixt, condus de d. A. Lipovan. La priceasnă P. S. Sa a rostit cu voce liberă instructiva pastorală trimisă pentru Paști, tuturor parohiilor din dieceză.

Tut-Ank-Amon și mormântul său formează cea mai de seamă cucerire a arheologiei din zilele noastre. Publicațiile ilustrate străine au fost pline în ultimul timp cu reproducerile umitoarelor bogății și curiozități descoperite în acea Vale a Regilor.

Profesorul egiptolog G. Roeder, care a explorat prin acele locuri și posedă în Muzeul Pelizeus din Hildesheim, de supt direcția sa, una din cele mai bogate colecțiuni de documente de artă și istorie egipteană, a oferit bucureștenilor, la Fundația Universitară Carol I-ii, în serile de 29 și 30 Martie, imaginea viu reprodușă, prin ajutorul a 120 de proiecțiuni luminoase, a Egiptului de altă dată.

D. profesor Roeder, care a și sosit în Capitală, a ținut mai întâi conferința sa la Palatul Regal, în fața M. M. Lor și a A. A. Lor Regale.

Conferința și-o va ținea și în alte orașe.

⁴⁾ Protoc. Sess. cons. nr. 98.

⁵⁾ Protoc. Sess. cons. 1834. nr. 145.

⁶⁾ Ibid. nr. 108 și nr. 111.

⁷⁾ Ibid. nr. 120.

⁸⁾ Protoc. Sess. cons. 1834. nr. 119.

Soborul bisericii ortodoxe. Din Moscova se comunică că în ziua de 11 Maiu 1925 la Moscova se va aduna soborul (congresul) tuturor bisericilor ortodoxe din Răsărit care se va ocupa cu unificarea întregii biserici ortodoxe.

Aviz. Cu onoare aduc la cunoștință onorabilului public și autorităților bisericești, că în Arad, str. Dorobanților Nr. 41 (școala confesională), am deschis un *birou tehnic de arhitectură*; *construiesc orice planuri de casă, școli și biserici* împreună cu devizele (preliminare) lor, mai departe execut colajonări de tofelul de lucrări de zidiri, și întreprind tofelul de lucrări tehnice, clădiri etc.

Cu stimă:

Teodor Cioban,
arhitect.

CONCURSE.

În conformitate cu concluzul Ven. Consistor diecezan, de sub Nr. 1334/924, să scrie concurs pentru deplinirea definitivă a parohiei vacante: **Voivodeni**, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele parohiale sunt:

1. Uzufuctul sesiunii parohiale în estensiunea ei de astăzi, parte arător, parte fânațe; iar dacă sesia se va întregi prin executarea reformei agrare la 32 jugh., va beneficia și de această întregire; 2. Casă parohială cu intravilan și supraedificate; 3. Stolele legale; 4. Birul preoțesc dela 50 Nr. de case câte 30 litre porumb, cari au pământ și câte 15 litre porumb dela aceia cari n'au pământ estravilan; 5. Întregirea dotației dela stat.

Parohia e de cl. III-a.

Alesul va solvi toate dările publice, după beneficiul preoțesc; va predica; și va avea să catechizeze în școala primară din comună, — fără altă remunerație din partea parohiei.

Reflectanții vor nainta couursele, — ajustate cu toate documentele prescise și adresate comitetului par din Voivodeni, — la Oficiul protopopesc ort. român din Ineu (jud. Arad); și se vor prezenta — cu observarea strictă a dispozițiilor Regulamentului pentru parohii, — în careva Duminecă ori sârbătoare, în sf. biserică din Voivodeni, spre a-și arăta desteritate în oratorie și în cele rituale.

Reflectanții din altă dieceză, — deodată cu cererea de a li-se da voia a se prezenta în biserică, — vor avea să dovedească, că au permisiunea Prea S. Sale dlui Episcop diecezan, de a recurge la această parohie.

Din ședința comitetului parohial, ținută la 17/30 Martie 1924.

Ioan Popovici, m. p.
adm. par. președ. com. par.

Pavel Luca, m. p.
notariul com. par.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia* m. p. protopresbiter

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal pe lângă veteranul paroh Terentie Petrovici din **Țela**, protopresbiteratul Lipovei, prin acesta se publică concurs de nou, cu termen de **30 zile**, dela prima apariție în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele parohiale sunt:

1. Un intravilan parohial de 1200 st. □
2. Una sesiune parohială completă.
3. Birul preoțesc în bani din fundațiunea Toma Galetar, anual 600 adecă șase sute Lei, cu adaus de scumpete.

4. Stolele legale.

Întregirea dela stat (Cvota capelanilor). Alesul capelan este obligat a catihiza elevii ortodoxi dela școala primară din comună a predica cel puțin odată pe săptămână și va suporta dările publice în proporția venitului.

Parohia e de clasa I-a. *La concursul de față se admit și reflectanții cu cvalificațiune de clasa II-a*, Doritorii de-a reflecta la acest post sunt poștiți ca recursele adresate comitetului parohial din Țela, ajustate cu documentele recerute și cu atestat despre eventualul serviciu prestat pe teren bisericesc școlar, să le înainteze P. On. oficiu protopopesc din Lipova în termenul concursual, având sub durata acestuia, pe lângă respectarea strictă a dispozițiilor cuprinse în §. 33. din Regulamentul pentru parohii și numai după prealabilă încunoștințarea a P. On. D. Protopop tractual, a-se prezenta în sf. biserică din loc în vr'e Duminecă ori sârbătoare, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie. Cei din altă dieceză au să dovedească, că poșed binecuvântarea P. S. Sale Dlui Episcop diecezan spre a putea recurge.

Țela, din ședința Comitetului parohial ort. rom. ținută la 14/27 Martie 1924.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Fabriciu Manuilă* protopop.
3—3

Licitațiune minuendă.

În baza rezoluțiunii Ven. Consistor ort. rom. din Arad, Nr. 838/1924, prin aceasta se escrie licitațiune minuendă, care se va ținea în cancelaria Oficiului ppsc ort. rom. din **Ineu**, (jud. Arad), Duminecă în 5/18 Mai 1924, la 11 oare a. m. pentru darea în întreprindere a renovărilor, recerute la casa tractuală din Ineu.

Prețul de esclamarie Lei 69554

Reflectanții își vor nainta ofertele în scris, în plic închis, adneșând vadiul în numerar și în sumă de 10% dela prețul de esclamarie.

Comitetul ppsc își susține dreptul a da lucrările de renovare aceluia întreprinzător, în care va avea încredere și garanță mai bună.

Reflectanții nu'și pot forma pretenziune de spese de drum și divină.

Condițiunile. planul și devisul speselor de renovare, se pot vedea la Oficiul ppsc ort. român din Ineu, în ori care zi, până la termenul ficsat pentru licitațiune.

Ineu, la 17/30 April 1924.

Comitetul protopopesc.

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial
Censurat: **Prefectura Județului.**